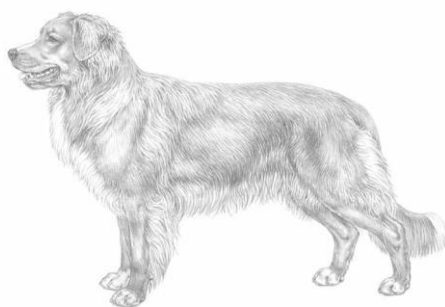
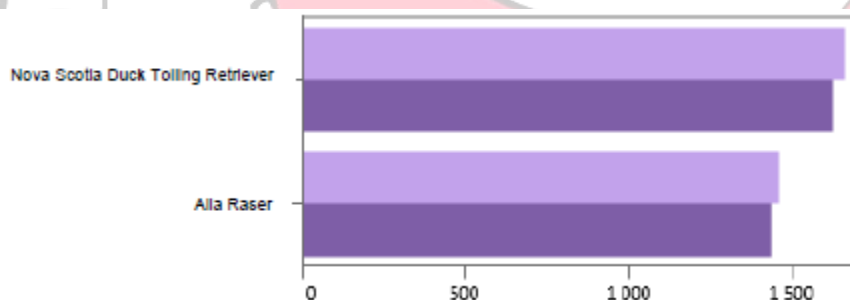

Agria Breed Profiles 2011 – 2016

Nedanstående text är tolkning av Agria Breed Profiles Liv och Veterinärvård information om rasen mellan åren 2011-2016 som utkom till rasklubben 2020. Tolkningen är faktagranskad av Annika Forsberg, ansvarig för Agria Breed Profile. Summeringen blev klar 2021 då klubben även höll ett webinar med Annika, som berättade om ABP för rasen. Längst ner i dokumentet finner ni även en jämförelse mellan ABP och rasens hälsoenkät 2016, samt pdf för ABP Liv & Veterinärvård. ABP utkommer med fem års intervaller, och nästa utgåva beräknas komma under 2024 – 2025 och bör då spegla årsspannen 2017 - 2021.

ABP är en bra källa att titta i för att se om man kan finna symptom/diagnos som verkar sticka ut lite i förhållande mot vad man ser i andra raser. Det måste vara minst 8 individer med symptom/diagnos för att ens komma med på listorna. Samma individ kan dock förekomma flera gånger för olika symptom. Men endast en gång per symptom/diagnos. Dessutom är det endast besök som kommit upp över försäkringens självrisk som kommer med i statistiken. Symptom/diagnos är satta av behandlande veterinär.

Ovanstående diagram visar att tollare har något fler veterinärvårdshändelser än andra raser. Ljuslila övre stapeln är tikar medan nedre mörklila representerar hanar. Första veterinärvårdshändelsen (VVH), räknat i medianålder (med medianålder menas att första veterinärvårdshändelsen (VVH) har inträffat för 50 % av djuren före denna ålder och 50 % efter), ligger för tollare på 5,2 års ålder, och ligger i linje med andra raser.

Att göra jämförelse med tidigare års ABP kan inte göras rättvist, då de föregående åren bl.a. hade minst 4 djur för att kategorin skulle komma med på listorna, dvs hälften så många individer som för senaste ABP.

Övergripande kategorier för Veterinärvårdshändelser

Bland de 5 kategorierna som ligger överst på listan för övergripande kategorier inom veterinärvårdshändelser som tollare söker veterinärvård för är: mage/tarm, neoplasi, rörelseapparaten, skada och symptom sjukdom hela djuret. Mage/tarm är en kategori som även många andra raser söker frekvent för, och även om det är några fler veterinärvårdshändelser för tollare i jämförelse mot hur ofta andra raser söker för det, så är det ändå inget som sticker ut markant mycket mer för tollare än för andra raser. Däremot Neoplasi (vilket är en tumörartad celltillväxt som både kan vara benign (godartad) karaktär, men som oftast synonymt används om maligna (elakartad) tumörers karaktär) sticker ut mer för tollare med ca 180 gånger fler veterinärvårdshändelser än för andra raser.

Detaljnivå (specifik) för Veterinärvårdshändelser

Nedan i tabell 1 visas de veterinärvårdshändelser (VVH) som tollarägare söker mest för, det är en 30-i-topplista. Röd stapel representerar tollare och blå stapel är alla andra raser. Här kan man således hitta händelser som sticker ut för den egna rasen, ex. vad rasen oftare söker veterinärvård för, eller som det söks mindre veterinärvård för än hos andra raser. För andra raser kan denna lista se helt annorlunda ut, då de kan söka för symptom/få diagnos som tollare inte söker för. Vill man få en överblick över risk för veterinärvårds händelser, så ska man sedan titta i tabell 2, som anger hur mycket ökad risk den egna rasen har i förhållande till andra raser.

Ett utdrag ur tabell 1, där vi kan se vad tollare mest frekvent sökt veterinärvård för:

- 1: Kräkning/Diarré/Gastroenterit
- 2: Tumör Hud
- 3: Smärtsymtom Rörelseapparaten
- 4: Trauma Hud
- 5: Anal/Perianal
- 6: Tänder
- 7: Öroninflammation
- 8: Trauma Klo
- 9: Juvertumör
- 10: Smärtsymtom Rygg

Utöver de tio ovan listade främsta orsakerna på 30-i-top listan för vad Tollare söker veterinärvård för, ser vi också att Tollare även söker veterinärvård i högre grad än övriga raser för följande symptom/diagnos:

- 1: Inf/Inflam Ögonlock/Konjunktiva (tollare söker ca dubbel så ofta som andra raser, ca 100 VVH för tollare och ca 50 för andra raser)
- 2: Smärta/Stelhet (tollare söker ca dubbel så ofta som andra raser, ca 80 VVH för tollare och ca 40 för andra raser)
- 3: Förgiftning (tollare söker ca dubbel så ofta som andra raser, ca 80 VVH för tollare och ca 40 för andra raser)
- 4: Prostatahypertrofi/Plasi/Cysta (tollare söker ca dubbel så ofta som andra raser, ca 50 VVH för Tollare, ca 25 för andra raser)

Kategorin Kräkning/Diarré/Gastroenterit kan innehålla många olika orsaker till varför man söker veterinärvård. Det kan vara alltifrån att hunden har ätit något som har irriterat mage- tarmkanal, till att visa symptom på allvarligare tillstånd. På tredje plats återfinns smärtsymtom rörelseapparaten, och här hittar vi troligtvis några fall som senare kommer att kunna klassificeras att falla inom kategorin för vår ras olika immunologiska sjukdomar. Inom kategorin så kan det säklart även finnas många andra orsaker, ex. skador, bland mycket annat, som också kan orsaka smärtor från rörelseapparaten. Även smärtsymtom för rygg ligger på topplistan för vad tollare söker veterinärvård för. Specifika diagrammet för rörelseapparaten, visar att rygg är något som tollare söker veterinärvård för i lite högre frekvens än andra raser. Även Anal/perianal har nästa dubbelt så många veterinärvårdsbesök i jämförelse med andra raser, och har även en liten ökad risk (ca 2 gånger högre risk) i förhållande till andra raser. Även för prostata/hypertrofi/Plasi/Cysta ser man ca dubbelt så många veterinärvårdshändelser dvs ca 2 gånger högre risk för tollare att påvisa dessa symptom/diagnos.

Risk i förhållande till annan ras

I Tabell 2, som visar risk i förhållande till annan ras, här har gjorts en jämförelse mellan symptom/diagnos som tollare sökt för och som även andra raser sökt för. Denna lista skiljer sig från den föregående, genom att den tittar på de symptom/diagnoser där tollare sticker ut mer än andra raser gör, därför kan det skilja sig mellan tabell1 och tabell2. Det är fortfarande minst 8 individer som ska ha sökt/fått symptom/diagnosen för att komma med på listan över ökad risk i förhållande till annan ras. Om man tar ett hypotetiskt exempel, om ingen annan ras sökt för ett specifikt symptom/diagnos men tollare har sökt för just det här specifika symtomet/diagnosen, då är det detta symptom/diagnoser som kommer att sticka ut lite på den här listan över ökad risk i förhållande till andra raser. Observera dock att bara för den sakens skull så behöver inte symtomet/diagnosen för den ökade risken, synas på listan i tabell 1, då det kanske fortfarande endast är fåtalet tollare som söker för just det/den här symtomet/diagnosen. Så listorna bör ses som ett komplement till varandra.

Nedan i tabell 2, kan man se de symptom/diagnoserna för ökad risk som man kan se att tollare sökt veterinärvård för i förhållande mot vad andra raser har sökt för.

Ett utdrag ur tabell 1, där vi kan se de 10 högst rankade symptomen/diagnoserna för ökad risk för tollare i förhållande till andra raser:

- 1: Reumatisk sjukdom – ca 13 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 2: Inf/Inflam CNS – ca 7 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 3: Hemangiosarkom – ca 6,5 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 4: Immunmedierad hudsjukdom – lite över 5 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 5: Bräck traumatisk – lite över 3,5 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 6: Tumör öga – ca 3 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 7: Tumör blod/kärl – ca 3 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 8: Trauma ögonlock/konjunktiva – ca 3 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 9: Tumör urinvägar nedre - något under 3 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser
- 10: Tumör luftväg nedre – något under 3 gånger högre risk att tollare söker för detta än andra raser

Det som sticker ut lite på listan över ökad risk är att 9 utav de 30 listade anledningarna som tollare söker veterinärvård för, är från olika kategorier av tumörer. Man ser också vad tollare söker veterinärvård för, och som även finns med på listan över ökade risker, nämligen: Inf/inflammation ögonlock/konjunktiva, prostatahyperplasi/plasi/cysta (som även kan gå under kategorin cancer), smärta/stelhet samt Anal/perianal,

Slutsatser utifrån det här materialet är att vår ras största bekymmer är just rasens redan kända immunologiska sjukdomar (ex. SRMA, IMRD, SLE liknande symptom, hypotyreos etc) och olika tumördiagnoser. Tar man en kvick titt på listan över vad tollarna avlivs för (ABP statistik för mortalitet är ganska liten, då det är ett lågt antal individer som finns med i just den översikten), så ser man att avlivad pga symptom/diagnos Lever finns med, och detta/denna symptom/diagnos återfinns även på 30-i-topplistan över orsaker till varför tollare söker veterinärvård. Men risken i jämförelse mot andra raser ligger inte så pass högt att den kommer med på 30-i-topplistan för ökad risk för rasen. Man kan även se att Lever är något som andra raser också sökt för i nästan lika stor utsträckning som tollare vid veterinärvårdsbesök.

Tittar man på rörelseapparaten, vilket Agria Breed Profiles har en separat tabell för, så ser man att tollarna söker mest för ospecifik diagnos/symptom från rörelseapparaten. Antalet veterinärvårdshändelser för denna kategori är nästan 100 gånger fler än för övriga raser, och det är även ca 1,5 gånger ökad risk att en tollare söker för ospecifika symptom från rörelseapparaten än andra raser. Även symptom rörelseapparat rygg, där söker tollare oftare veterinärvård än andra raser. Tittar man på hur mycket ökad risk som symptom rörelseapparat rygg har i jämförelse med andra raser, så är det nästan 1,5 gånger vanligare att tollare söker för detta än andra raser. Det som sticker ut lite mer i förhållande till andra raser under rörelseapparaten är Has, med nästan 2 gånger större risk att tollare söker för det än andra raser, men även falang som ligger lite under 2 gånger så vanligt att en tollare ägare söker för det än andra raser. Det man ska ha i åtanke är att det ändå är få fall som söker för Has, runt ca 20 veterinärvårdshändelser för tollare och ca 10 för andra raser. Även under Falang så är det ca 40 talet veterinärvårdshändelser för tollare mot ca 20 för andra raser. Så det är inte många Veterinärvårdstillfällen för respektive kategori, men i jämförelse med andra raser, så söker tollare aningens mer för både Has och Falang än övriga raser gör.

Då vi i rasen har hälsoprogram för höftleder så kan det vara intressant att reflektera över hur det ser ut i ABP. Det är runt 50 veterinärvårdshändelser för rasen i kategorin Höft/Lår/Bäcken (vilket i sin tur kan jämföras med ca 480 veterinärvårdshändelser för kategorin Neoplasi). Tollare ligger på ca 30 % högre frekvens för antal sökta veterinärvårdshändelse för Höft/Lår/Bäcken än andra raser, vilket är ca 1,8 gånger ökad risk än för andra raser. Under kategori Armbåge har tollare en aningens fler veterinärvårdshändelser än andra raser, och risken för att tollare söker för detta i jämförelse med andra raser är ca 1,2 ggr högre. Knä/patella är en kategori där tollare har färre veterinärvårdshändelser än för andra raser och där även risken således är lägre än för andra raser.

Tabeller över veterinärvårdshändelser samt ökad risk i jämförelse med andra raser

<p>Tabell 1 Översikt över veterinärvårdshändelser (specifik nivå) för tollare mellan åren 2011 - 2016:</p>	<p>Tabell 2 Veterinärvård – Ökad risk (specifik nivå) för tollare i jämförelse med andra raser mellan åren 2011 – 2016</p>
<p>1: Kräkningar/Diarré/Gastroenterit 2: Tumör hud 3: Smärtsymt rörelseapp 4: Trauma Hud 5: Anal/Perianal 6: Tänder 7: Öroninflam* 8: Trauma Klo 9: Juvertumör 10: Smärtsymt Rygg 11: Inf/Inflam ögonlock/Konjuktiva 12: Dermatit/Pyodermi/Follikulit* 13: Symt Trötthet 14: Livmoderinflammation/Endometrit* 15: Smärta/Stelhet 16: Förgiftning 17: Polyuri/Polydipsi 18: Klåda* 19: Cystit/Üretrit 20: Feber/Tempförändring 21: Disk/kota 22: Prostatahypertrofi/Plasi/Cysta 23: Lever Ospec 24: Främmande kropp mage/Tarm 25: Avmagring/Anorexi 26: Kornea Sår 27: Sjuk 28: Allergi/Atopi* 29: Orm/insektsbett 30: Epilepsi</p> <p>Förtydligande. Röd stapel är tollare och blå stapel under representerar andra raser. * innebär att detta/denna symptom/diagnos har färre VVH för tollare än andra raser.</p>	<p>1: Reumatisk Sjukd 2: Inf/Inflam CNS 3: Hemangiosarkom 4: Immunmedierad Hudsjukd 5: Bräck Traumatiskt 6: Tumör öga 7: Tumör Blod/Kärl 8: Trauma Ögonlock/Konjuktiva 9: Tumör Urinvägar Nedre 10: Tumör Luftväg Nedre 11: Anemi (ej immunmedierad) 12: Neuro Ospec 13: Degen/Dystro/Dyspla Falanger 14: Inf/Inflam ögonlock/Konjuktiva 15: Cytos/Peni 16: Hypotyreoos 17: Neoplasi Ospec 18: Smärtsymt Höft 19: Lymfosarkom 20: Symt Blod/Kärl/Lymfkärl 21: Symt Ögonlock/Konjuktiva 22: Artrit 23: Fibro/Lipom/Papillom 24: Spottkörtel Ospec 25: Prostatahypertrofi/Plasi/Cysta 26: Symt Ögonglob mm 27: Smärtsymt Has 28: Smärta/Stelhet 29: Trauma Falang 30: Anal/Perianal</p> <p>Förtydligande: röda stapeln på höger sida om den gula linjen, anger hur mycket högre risk rasen har i jämförelse med andra raser för respektive symptom/diagnos.</p>

Kopplingar mellan Agria Breed Profiles (ABP) och Hälsokenkäten från 2016

Kategorin Tänder förekommer i ABPs specifika diagram för veterinärvård med ca 120 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten för 2016, svarade ca 1,5 % att de upplevde problem kopplat till tänder, men även bettfel och saknade tänder angavs bland orsakerna.

Kategorin Lever förekommer i ABPs specifika diagram för veterinärvård med ca 50 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten för 2016, svarade 1,9% att de upplevde problematik kopplad till levern. Levern är en av de få kategorier som även återfinns i ABPs material för mortalitet.

Kategorin Ögon förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 200 veterinärvårdshändelser. I Hälsokenkäten från 2016 svarade 18,7% att de upplevde problem kopplat till ögat. Av dessa var 6,2 % enstaka ögoninflammationer, men annat som även återgavs var: rinnande ögon konstant/periodvis, inväxande ögonfransar, sår på hornhinnan etc.

Kategorin Öron förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 140 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten från 2016 svarade 16,6 % att de upplevde problem kopplat till örat: Enstaka öroninflammationer 7,7 %, 2,1 % Återkommande öroninflammation, var de större kategorierna under öron. Övriga avvikelser kopplade till öronproblem visade bl.a. kopplat till allergi, förlorad hörsel etc.

Kategorin Mage/tarm förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med lite över 500 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten från 2016 svarade 18,8% att de upplevde problem kopplat till matsmältningsapparaten. Exempelvis angavs orsaker fram för allt av: känslig mage, reagerar på ex. proteiner, blir lätt dålig i magen, gastrit, stressmage.

Kategorin Allergi/Atopi förekommer i ABPs specifika diagram för veterinärvård med ca 40 veterinärvårdshändelser, och är även en av de kategorier som det söktes vård för färre gånger än vad andra raser gör. I hälsoenkäten från 2016 svarade 6,8% att de upplevde problem med allergi: Till större delen uppvisar hundarna en överkänslighet mot mer än ett "allergämne", vanligast är damm- och förrådsqualster. Men även allergi mot pollen och fiskprotein finns bland de vanligaste förekommande anledningarna till allergi.

Kategorin Immunologisk förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 85 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten från 2016 svarade 5,2% att de upplevde problem kopplat till Autoimmuna sjukdomar så som ex. SRMA, IMRD, SLE, Tollarsjukan. Därutöver angav 2,4 % att de upplevde problem med sköldkörteln och alla inrapporterade svar angav hypotyreos. I ABPs övergripande diagram för veterinärvård återfinns endokrin sjukdomar med ca 40 veterinärvårdshändelser. Under den kategorin faller även exempelvis Addison, Cushings och Diabetes. I riskjämförelse med andra raser i ABPs övergripande diagram, är det en ytterst liten ökad risk i jämförelse med andra raser att tollaren söker för endokrin sjukdom. Däremot i ABPs specifika risk diagram finner man Hypotyreos, specifikt, med en 2 gånger högre risk än för övriga hundar.

Kategori rörelseapparaten förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 450 veterinärvårdshändelser. I diagrammet för mer specifika diagnoser, kan man urskilja smärt symptom rörelseapparat (ca 215 VVH), smärt symptom rygg (ca 100 VVH) samt Disk/kota (50 VVH). I hälsoenkäten från 2016 svarade 5,5% att de upplevde problematik kopplat till leder och/eller skelett. Orsaker som angavs var: Diskbräck, L7S1, FCP, krokiga framben, Höftleds dysplasi etc.

Kategorin Neoplasia förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 480 veterinärvårdshändelser. I hälsoenkäten från 2016 svarade 9,4 % att de upplevde problem kopplat till Tumör eller cancer diagnos. 3% Juvertumörer, 1,5% Mastocytom, tumör i urinblåsa, Lymfom, tumör i sköldkörteln, tumör i mjälten, tumör i testiklarna, tumör i magsäcken, tumör i huden. Neoplasia återfinns även i ABPs diagrammet på övergripande nivå, och anger där ca 1,6 ökad risk för tollare i jämförelse med andra raser. På specifik risknivå återfinns tumörer bl.a. i kategorierna Hemangiosarkom, tumör öga, tumör blod/kärl, tumör urinvägar nedre, tumör luftväg nedre, neoplasia ospecificerat, Lymfosarkom, fibrom/lipom/papillom samt även under kategorin Prostatahypertrofi/plasi/cysta.

Kategorin könsorgan hona förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 140 veterinärvårdshändelser. På specifik nivå i ABP kan man se att ca 70 veterinärvårdshändelser var livmoderinflammation/endometrit. I hälsoenkäten från 2016 svarade 5,2 % att de upplevde problem kopplat till livmoderinflammation. I de flesta fall ledde livmoderinflammation till kastration, men några fall behandlades medicinskt utan kastration.

Kategori könsorgan hane förekommer i ABPs övergripande diagram för veterinärvård med ca 55 veterinärvårdshändelser. På specifik nivå i ABPs diagram kan man se att det till större delen är

prostatahypertrofi/plasi/cysta som är de diagnoserna avser. I hälsoenkäten från 2016 svarade 6,6 % att de upplevt problem kopplat till prostata. En del blev kastrerade medan andra behandlade på medicinsk väg utan kastration. Övrig problematik som angavs var nedsatt fertilitet och cystor på prostatan.

I hälsoenkäten från 2016 återgavs även att 5,3 % hade navelbräck. Navelbräck finns ej återgivet i ABP eftersom det inte ersätts enligt Agrias villkor.

Mentaliteten, om man ser den utifrån BPH, så ligger frekvensen för avbrutna BPH strax över 5 % och det är pga rädsla som hunden vanligtvis bryts för. Tittar man i hälsoenkäten från 2016, så är det även det som tollarägare främst framhäver som största negativa sak hos tollaren tillsammans med stress (och då ospecificerat om det är i förhöjd förväntan i arbetet eller om det är stress i vardagsituationer)

Avslutningsvis

Det är viktigt att även komma ihåg att alltid ha med sig aspekten genetisk mångfald när man tänker på rasens framtid i sitt avelsarbete, för att man ska kunna ha möjligheten att förändra förekomst av ex. symptom/diagnoser i framtiden. Genetisk variation är precis lika viktig för den mentala biten, arbetskapaciteten och funktionen och även exteriöra parametrar, för att kunna förstärka eller dämpa något i rasen! Utan genetisk variation, kan man inte ändra på något! Fertilitet, immunologiska sjukdomar, livslängden, valpöverlevnad med flera, är några exempel på parametrarna man tittar på för att försöka se konsekvenser av eventuell för hög inavel i en ras. Med en stängd rasbok kommer antal olika gener att minska för varje generation, i och med att inga nya gener tillförs till den befintliga genbanken som rasen hade när rasboken stängdes.

Tollaruppfödare gör ett fantastiskt fint avelsarbete, genom att ta till vara på så många olika individer i aveln som möjligt. Detta ger rasen ett mycket bra underlag för lång överlevnad, minska takten för inavelskonsekvenser och samtidigt kunna jobba med fördelar som man vill förstärka eller brister som man önskar göra mindre framträdande! Så fortsatt att ha den genetiska mångfalden i åtanke vid avel, liksom mentaliteten, hälsan och arbetsförmågan så gör vi tillsammans det allra bästa för vår älskade ras!

Källa

Agria Breed Profiles Liv 2011 - 2016

Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011 - 2016